

ELÄKETURVAKESKUS

LAINOPILLINEN OSASTO TIEDOTTA

17.12.1986

9/86

1

Työeläkelaitoksille

LÄÄKÄRIN ELÄKETURVA

Tämä tiedote korvaa tiedotteen 3.6.1985 1/85. Oikeuskäytännön johdosta on asiaa tarkennettu. Uudet kohdat on merkitty alleviivauksella.

Toimiessaan kunnan tai kuntainliiton omistaman sairaalan palveluksessa lääkäri kuuluu KVTEL:n piiriin. Suurin osa sairaaloista on kuntien tai kuntainliittojen omistamia, samoin myös esim. terveyskeskukset ja kunnalliset terveysasemat. Osa sairaaloista on valtion omistuksessa ja niiden palveluksessa olevien eläketurva määräytyy VEL:n mukaan. Mainittua lakia sovelletaan myös yksityiseen sosiaali- ja terveydenhuollon laitokseen, jolta kunta hankkii palveluja ja joka sai toimintaansa lakisääteistä valtionapua ennen ns. VALTAVA-uudistusta 1.1.1984.

Yksityisvastaanottoa yksityisenä ammatinharjoittajana pitävään lääkäriin sovelletaan YEL:a. Tällaista toimintaa hän voi harjoittaa joko päätoimisesti tai virka- tai työsuhteen ohella.

Jos lääkäri harjoittaa lääkärintoimintaa avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön vastuunalaisena yhtiömiehenä, hän kuuluu YEL:n piiriin. Myös muun yhteisön sellainen osakas, joka on henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön sitoumuksista, toimii yrittäjänä ja jää TEL:n soveltamispiirin ulkopuolelle. Kommandiittiyhtiön äänetön yhtiömies kuuluu TEL:n piiriin, jos hänelle työskentelystä maksetaan palkkaa.

Pääsääntönä on, että osakeyhtiön osakkaana lääkärintoimintaa harjoittavaan lääkäriin sovelletaan YEL:a, jos hän on yhtiössä johtavassa asemassa ja omistaa yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli puolet yhtiön osakepääomasta tai hänellä on sitä vastaava määräämisvalta. Samoin on muussa yhteisössä, jos lääkäri on johtavassa asemassa ja hänellä on sanottua vastaava määräämisvalta.

Käytännössä on tavallista, että lääkäri harjoittaa lääkärintoimintaa lääkärikeskuksessa yksityislääkäriin omaan lukuunsa. Hän on kirjanpitovelvollinen ja saa palkkionsa asiakkailtaan lyhentämättöminä. Lääkäri-asema toimii vain teknisenä maksun välittäjänä. Tällainen yksityislääkäri tekee ammatinharjoittajan (lääkäriin) veroilmoituksen ja häntä verotetaan amma-

aokLARL6351

tinharjoittajana. Lääkäriasemalle toiminnasta aiheutuvat kulut lääkäri voi korvata maksamalla vuokraa. Toisaalta työntekoa ei voi katsoa työsuhteessa tehdyksi pelkästään sillä perusteella, että vuokraa ei lainkaan makseta.

Lääkärin työskentelyehdot ja toiminnan muodot voivat olla mainitunlaiset riippumatta siitä, omistaako hän osuuden yhtiöstä vai ei. Tällaisessa tapauksessa osakemäärän omistamisella ei ole vaikutusta lääkärin asemaan yrittäjänä, vaan häneen on muiden soveltamisedellytysten täytyessä sovellettava YEL:a. Työsuhteen olemassaolon edellytys työskentelystä työnantajan johdon ja valvonnan alaisena puuttuu.

Lääkäri voi olla myös osakeyhtiön muotoon järjestetyn lääkärikeskuksen palkkalistoilla ja työskennellä työsuhteessa keskuksen lukuun. Palkka maksetaan yleensä verokirjalla. Tällaiseen työskentelyyn on sovellettava TEL:a.

Työpaikkalääkäri on yleensä työsuhteessa, kun hänellä on vastaanotto yhtiön työntekijöille yhtiön tiloissa. Omissa tiloissaan ja omilla välineillään työskentelevä työpaikkalääkäri on yleensä yrittäjä.

Lääkäriin, joka antaa lausuntoja eri toimeksiantajille, kuten esim. vakuutusyhtiöille, sovelletaan yleensä YEL:a lausuntojen antamisen osalta.

OIKEUSTAPAUKSIA

Ns. palkkiotoiminen lääkäri työskenteli terveydenhoitosäätiön omistamalla terveydenhoitoasemalla. Hänen palkkansa määräytyi vastaanotolla käyneiden potilaiden lukumäärän mukaan. Potilaat maksoivat suoraan asemalle. Säätiön henkilökunta avusti vastaanotolla. Lääkärin käytössä oli säätiön kalusto, välineet ja tarvikkeet. Vastaanottokertojen määrästä oli sovittu. Lääkäri oli työsuhteessa säätiöön. ETK sov. 716, ETK 12149, asiakoodi TEL.1.Ş.1.M, VAKO 192/83/433, VAKO post. 13.4.84, ELK 1380/82, ETK=ELK=VAKO

Lääkäri otti edellä mainitun säätiön potilaita vastaan omalla vastaanotollaan. Säätiö sai määrättyinä päivinä lähettää potilaita hänen vastaanotolleen. Säätiö maksoi jokaisesta potilaskäynnistä lääkärielle palkkion, johon sisältyi korvaus vastaanottotilojen käytöstä. Lääkäri käytti omaa kalustoaan, laitteitaan ja

tarvikkeitaan. ETK:n päätöksen mukaan lääkäri toimi yrittäjänä. ETK päätös 25.3.82, ETK sov. 717

Tehdaslääkäri, joka kävi kerran viikossa sairauskassan poliklinikalla antamassa lääkäripalveluja sairauskassan ja työntekijöiden maksamia palkkioita vastaan, oli työsuhteessa sairauskassaan myös työntekijöiden hänelle suoraan maksamien palkkioiden osalta. ETK sov. 329, ETK vanha arkisto 1721, asiakoodi TEL.1.§.1.M, VAKO 4751/72/1914, julkaistu, VAKO post. 17.1.74, ELK 2150/71, ETK=ELK=VAKO

Lääkäri otti vastaan yhtiön henkilökuntaa omalla vastaanotollaan ja peri palkkiot yhtiöltä kerran kuukaudessa. Yhtiön terveysaseman valmistuttua hän otti vastaan henkilökuntaa myös siellä ja hänelle alettiin maksaa kiinteää kuukausipalkkaa toimenpidepalkkioiden lisäksi. ETK katsoi lääkärin olleen työsuhteessa yhtiöön siitä alkaen, kun hänelle yhtiön terveysaseman valmistuttua alettiin maksaa kuukausipalkkaa. Työsuhteen perusteella saaduksi ansioksi oli kuukausipalkan lisäksi luettava toimenpidepalkkiot omalla vastaanotolla ja yhtiön terveysasemalla suoritetuista toimenpiteistä. ETK lausunto 27.2.74, ETK sov. 10290

Patologi toimi itsenäisenä ammatinharjoittajana yhdistyksen tiloissa maksaen yhdistykselle korvauksen vastaanottotilojen käytöstä. Yhdistys peri potilailta palkkiot ja tilitti ne lääkärille. Maksamattomat palkkiot jäivät lääkärin vahingoksi. Lääkärillä oli oikeus valita sijainen. Lääkäri toimi yrittäjänä. ETK päätös 9.9.83, ETK sov. 810

RATKAISUPÄIVÄ
RATKAISIJA
RATKAISU
ASIA

19750507
VAKO
PÄÄTÖS

Tehtaanlääkäri piti vastaanottoja neljästi viikossa yhtiön tiloissa, yhtiön vakinaisen terveystieteiden avustamana. Vastaanotolla olivat oikeutettuja käymään yhtiön sairauskassaan kuuluvat työntekijät ja toimihenkilöt. Lääkärille ei maksettu peruspalkkaa, vaan palkkioita maksoivat yhtiö, yhtiön sairauskassa, toimihenkilöt ja tapaturmavakuutusyhtiö. Lääkäri oli työsuhteessa yhtiöön ja sen sairauskassaan. I-jaosto. ETK SOV. 398, ETK vanha arkisto 2874, asiakoodi TEL.1.§.1.M J, julkaistu, VAKO 1770/74/715, post. 26.6.75

VIITTEET
HAKUSANAT

TEL.1.§.4.M
Lääkäri, TEL/YEL

RATKAISUPÄIVÄ
RATKAISIJA
RATKAISU
ASIA

19740502

ELK
PÄÄTÖS

Tehtaanlääkäri antoi tehtaan henkilökunnalle ja heidän perheenjäsenilleen sellaisia lääkäripalveluja, jotka eivät työehtosopimukseen perustumattomina sisältyneet yhtiön tai sen sairauskassan kattamaan lääkärintoimintaan. Lääkäri ei ollut työsuhteessa yhtiön. ETK=ELK. ETK SOV. 416, ELK 1586/73, julkaistu, VAKO 5902/74/2069 ann. 16.12.76, post. 28.2.77 VAKO kumonnut ELK:n päätöksen koska asiaa ei ole ratkaistu kaikkien palkkojen osalta ja palauttanut asian, minkä jälkeen ETK:n lainvoimainen päätös 1.11.77. ETK on katsonut, että lääkäri on ollut työsuhteessa antaessaan tietyille henkilöryhmille sellaisia lääkäripalveluja, jotka yhtiö, sen sairauskassa tai tapaturmavakuutusyhtiö on korvannut kokonaan tai osaksi. Niitä palkkioita, jotka sanottuihin ryhmiin kuuluvat ovat maksaneet ja jotka eivät kuulu mainittujen oikeushenkilöiden kattamaan lääkärintoimintaan, ei voida katsoa työsuhteessa saaduiksi ansioksi. Asiakoodi
TEL.1.§.1.M
TEL.1.§.1.M

VIITTEET

RATKAISUPÄIVÄ
RATKAISIJA
RATKAISU
ASIA

19850129

VAKO
PÄÄTÖS

Patologian erikoislääkäri kuului TEL:n piiriin siltä osin kuin hän on työskennellyt Suomen Syöpäyhdistys ry:n toimeksiannosta ja lukuun. Yhdistys on maksanut lausuntojen antamisesta tulevat lääkäripalkkiot. Patologian erikoislääkäri toimi omaan lukuunsa ja kuului siten YEL:n piiriin silloin, kun hän tutki yksityislääkäreiden ja muiden ulkopuolisten laitosten toimeksiannoista patologian alan näytteitä tai antoi niistä lausuntoja. VAKO poisti vakuutusmaksun korotuksen kohtuuttomana. ETK 13802, julkaistu, asiakoodi TEL.1.§.1.M, VAKO 3528/83/150, post. 20.2.85
YEL.1.§.1.M, YEL.12.§ KHO D:4730/10/80

VIITTEET

RATKAISUPÄIVÄ
RATKAISIJA
RATKAISU
ASIA

19860529

VAKO
PÄÄTÖS

Lääkärit olivat toimineet työterveysaseman tiloissa työterveyslääkäreinä aseman omistavan yhdistyksen välineillä, joista he eivät olleet maksaneet vuokraa. Potilaat olivat eri yhtiöiden työntekijöitä. Yhdistyksen toimisto hoiti ajanvaraukset ja peri

lääkärimaksut työnantajilta tilittäen ne lääkäreille. Lääkäreiden ei katsottu työskennelleen siinä määrin yhdistyksen johdon ja valvonnan alaisina, että he olisivat olleet työsuhteessa mainittuun yhdistykseen, vaan heidän katsottiin toimineen itsenäisinä yrittäjinä. ETK SOV. 938 ja 939, ETK 17234 ja 17235, VAKO 5251/85/842 ja 5252/85/842, julkaistu, VAKO post. 2.7.86, ELK 1290/85 ja 1291/85.

RATKAISUPÄIVÄ
RATKAISIJA
RATKAISU
ASIA

19811105

KHO

Ennakkopäätös

Sairaalaosakeyhtiön osakekannan omistivat eri alojen lääkärit. Yhtiön tiloissa toimi lääkäreiden yhteisvastaanotto, jossa työskenteli eri alojen lääkäreitä ja sairaalassa oli mm. röntgenosasto. Röntgenlääkäriltä perittiin syntyneiden kustannusten mukaan määräytyvä korvaus oikeudesta käyttää laitoksen tiloja ja välineitä ja avustavan henkilökunnan palvelua. Lääkäri oli myös vastuussa sovitun takuuvuokran suorittamisesta. Potilasmaksut, jotka sisälsivät sekä lääkärin palkkio-osuuden että laitososuuden, perittiin sairaalan toimesta lääkäreiden lukuun. Lääkärillä oli koko maksun osalta luottotappioriski. Yhtiön henkilökunnan potilailta röntgenlääkäreille välittämiä maksuja ei ollut maksettu yhtiön lukuun tehdystä työstä ennakkoperintälain 4 §:n mukaisina palkkioina eikä niiden perusteella ollut maksettava työnantajan sosiaaliturvamaksua. Täysistunto, äänestys 23-5. Ennakkoratkaisu vuodelle 1979. D:738/10/80, T:5071A

VIITTEET

Ennakkoperintäl. 4.§, Ennakkoperintäl. 17.§, ELK 1551/80

HAKUSANAT

Ennakkoperintä, Ennakkonpidätys, Työnantajan sosiaaliturvamaksu, Itsenäinen yrittäjä, Röntgenlääkäri, Yksityissairaala, Yhteistoimintayritys, TEL/YEL
S 2.15.01.01.05

RATKAISUPÄIVÄ
RATKAISIJA
RATKAISU
ASIA

19831222

KHO

Päätös

Helsingin yliopistollisen keskussairaalan ja Jorvin sairaalan kuntainliitossa konsultoivana psykologina toimivan psykologin ei katsottu olleen virka- tai työsuhteessa. Psykologin kanssa ei ollut tehty erillistä työsopimusta. Palkkio, josta ei toimitettu ennakkoveron pidätystä, suoritettiin laskun mukaan. Palkkiot eivät oikeuttaneet sairaus- ja kesälomapalkkaan eikä asianomainen ollut kuulunut niiden perusteella työnantajan tapaturmavakuutuksen piiriin. Konsultaatiot oli tehty tarpeen mukaan erikseen kustakin konsultaatiosta sopien. D:4978/49/82, T:5553

HAKUSANAT

Eläke kunnallisen eläkelaitoksen varoista, Ennakko-
tieto, Eläketurvan piiriin kuuluminen, Virka- tai
työsuhde, S:1.02.04.04.02, KVTEL.1.§.1.M